

Ištrėmimas

Pirmas skyrius

Jeigu stovėdamas ant slenksčio iš kiemo pusės Tomas būtų neišlaikęs ir pravirkęs – būtų pravirkęs iš pykčio. Jis žvilgsniu atsisveikino su obelīm ir niršo, kad turi ją palikti – palikti ir obelį, ir Peterį. O juk abu planavo taip linksmi čia praleisti atostogas!

Miestiečiai prie namų paprastai neturi daug žemės. Longai prie savo namo irgi teturėjo sklypelį daržovėms, už jo – vejos lopinėlis, tada gėlių lysvė, o patvory – nedirbamos žemės ruožas. Tiesa, prie tvoros dar augo toji obelis. Pats medis gana didelis, tačiau obuoliukus vesdavo labai mažus, dėl to berniukams buvo leidžiama bet kada po tą obelį karstyti.

Kaip tik per šias atostogas tarp jos šakų jie būtų susirentę sau buveinę.

Apvedęs viską žvilgsniu Tomas grįžo vidun. Praeidamas priemenės laiptus kilstelėjo galvą ir šūktelėjo:

– Lik sveikas, Peteri!

Iš viršaus atsklido tik kažkoks gargaliavimas.

Tomas pasuko į gatvę išeinančių durų link, kur jo laukė mama su paruoštu kelioniniu lagaminu. Jis jau siekė ranka la-

gamino, bet ponia Long kol kas jo nedavė – norėjo Tomui kai ką pasakyti.

– Suprantu, Tomai, – ištarė ji, – kad tau jokio džiaugsmo taip staiga išvykti viską metus, bet gal taip nors tu išvengsi tymų. Mums iš to irgi jokio džiaugsmo. Mes su tėčiu tavęs pasiilgsim, ir Peteris pasiilgs. Peteriui dėl tų tymų irgi menki malonumai.

– Aš ir nesakau, kad jūs čia be manęs linksminsitės, – burbtelėjo Tomas. – Aš tik sakau...

– Ša! – nutildė Tomą mama, žvelgdama jam per petį į gatvę, kur automobilyje prie vairo jau lūkuriavo vyriškis.

Ji padavė Tomui lagaminą, pasilenkusi timptelėjo jo kaklaraištį, kad nesimatytų viršutinės marškinių sagos, ir pasilenkė jam prie ausies.

– Tomai, mielasis, – stengdamasi reikiamai sūnų nuteikti ateinančioms savaitėms pusbalsiu ištarė ji, – nepamiršk, kad tu būsi ten svečias, ir pasistenk... pasistenk... – na, juk pats supranti? – pasistenk būti geras.

Mama pabučiavo Tomą, apgręžusi stumtelėjo automobilio link ir nusekė jam iš paskos. Kai Tomas įsėdo, ponia Long pasilenkusi žvilgtelėjo į vairuotoją.

– Perduok Gvenai labų dienų, – pasakė ji, – ir pasakyk jai, Alanai, kaip mes jums abiem dėkingi, kad taip greitai atsiliepėte į mūsų prašymą ir priglaudžiate Tomą. Negalime atsidžiaugti, ar ne, Tomai?

– Tai jau taip, – burbtelėjo Tomas.

– Kai tik kuris nors suserگا, – kalbėjo ponia Long, – namuose iškart pasidaro taip ankšta...

– Mums tik malonumas jums pagelbėti, – atsakė Alanas ir užvedė automobilį.

Tomas, pasukęs rankenėlę, pravėrė langą ir šūktelėjo mamai:

– Na, iki!

– Ak, Tomai! – mamos lūpos suvirpėjo. – Kaip man gaila, kad prisiėjo taip sugadinti tau vasaros atostogų pradžią!

Automobilis jau pajudėjo iš vietos, tad Tomui teko šūktelti garsiau:

– Geriau jau aš būčiau irgi užsikrėtęs tymais kaip ir Peteris – būtų daug geriau!

Tomas susierzinęs pamojavo mamai ranka, o paskui, nepaisydamas nieko, pamojavo prie miegamojo lango stiklo prisispaudusiam, nuo karščio raudonom dėmėm išmuštam veidui. Ponia Long pakėlusį galvą pamatė lange Peterį, pagrūmojo jam – Peteriui buvo griežtai prisakyta nesikelti iš lovos – ir nuskubėjo vidun.

Tomas uždarė mašinos langą ir sukandęs dantis atsilošė ant sėdynės. Jo dėdė atsikrenkštė ir pasakė:

– Na... aš manau, viskas bus gerai.

Kadangi tai nebuvo klausimas, Tomas neatsakė.

Žinojo, kad taip nemandagu, bet rado kaip pasiteisinti: jis ne per daug mėgo dėdę Alaną ir nesistengė jo pamėgti. Tiesą sakant, būtų netgi geriau, jeigu tas dėdė būtų dar bjaurėsnis. „Ak, kad jis imtų mane mušti, – mąstė Tomas, – tada aš galėčiau iš jų pabėgti ir grįžti namo, o mama su tėčiu sakytų, kad taip ir derėjo man padaryti, nepaisant karantino dėl tymų. Bet žinau, jis nemėgins manęs nė pirštu paliesti. O teta Gvena... na, su ja dar blogiau, nes ji be galo myli vaikus ir... tokia gera. Prisieis kiūtoti tame mažame bute kartu su dėde Alanu ir teta Gvena lyg kokiam narve...“ Tomas nebuvo pas juos lan-

kęsis, tačiau žinojo, jog jie gyvena bute ir prie jų namo – jokio medelio.

Važiavo tylėdami. Kelias vedė per Ilio miestą, bet jie stabtelėjo tik trumpam – Alanas Kitsonas nupirko Tomui atviruką su to miesto katedros bokšto vaizdu. Tomas pyko, kad jam neleidė užlipti į tą bokštą, tačiau dėdė labai įtikinamai paaiškino, jog apie tai negali būti nė kalbos: juk jam karantinas, negalėjo būti su Peteriu, kad neužsikrėstų nuo jo tymais, o dabar negalima bendrauti ir su kitais žmonėmis, nes galbūt jis jau užsikrėtęs. Laimė, patys Kitsonai tymais jau buvo persirgę.

Jie toliau važiavo per Ilį ir per Pelkynę, paskui per Kaslfordą ir toliau už jo, kur gyvena Kitsonai. O jie gyvena dideliame senoviniame name, kuris dabar pertvarkytas, ir jame įrengti butai. Tą namą supo daugybė naujesnių, mažesnių namų, kurie grūdosi vienas prie kito it kokia stoglangių, stogų ir bokštelių jūra, netelpanti savo krantuose. Tarp jų stūksojo tas vienintelis toks didžiulis namas: pailgas, neišvaizdus, niūrus.

Alanas Kitsonas spustelėjo garso signalą ir įsuko į kelią prie namo – tik jis buvo per trumpas, kad išties galėtum vadinti keliu.

– Manau, kad anksčiau priešais mūsų namą buvo didesnė aikštelė, bet kai pristatė namų kitapus kelio, turėjo ir patį kelią praplatinti.

Mašina sustojo prie durų su kolonomis, ir tuoj tarpdury pasirodė teta Gvena – juokdamasi iš džiaugsmo ir pasirengusi apipilti Tomą bučiniais. Ji įsitempė Tomą vidun, o dėdė Alanas, iškėlęs lagaminą, nusekė paskui juos.

Tomas po kojomis pajuto šaltas akmeninių grindų plokštes ir užuodė senų dulkių, kurios, matyt, niekam nerū-

pėjo, kvapą. Apsidairęs aplink pajuto, kaip jam per kūną perbėgo šiurpuliukai. Didžiojo namo holas nebuvo nei apšiuřęs, nei atgrasus. Jis buvo tiesiog nesvetingas. Galėtum sakyti, tai tarsi viso namo širdis, nes tęsėsi nuo fasadinių iki kitų durų priešpriešiais, į kiemo pusę, o laiptų papėdėje šakojosi į kairę ir į dešinę – taigi buvo T raidės formos. Ir štai toji namo širdis buvo tuščia... šalta... negyva... Kažkas ant aukštų, niūrių sienų buvo prismaigstęs turistinių plakatų, viename kampe kažkas paliko skalbinių dėžę su sąrašu skalbyklos tarnybai, prie tolimiausių durų stovėjo tušti pieno buteliai ir raštelis pieno išvežiotojui. Tačiau atrodė, jog niekas iš tų daiktų nepritampa prie holo. Holas buvo tuščias ir tylus – būtų buvęs tylus, jeigu teta Gvena nebūtų čiauškėjusi apie Tomo mamą ir Peterio tymus. Kai ji trumpam nutilo, Tomas girdėjo vieną vienintelį garsą: tik-tak-tik-tak... Pasienyje ant grindų stovėjo aukštas senovinis laikrodis su švytuokle.

– Oi, neliesk jo, – aikelėjo teta Gvena, kai Tomas pasuko laikrodžio link. Paskui, prislopinusi balsą, paaiškino: – Jis priklauso senajai poniai Bartolomėj, kuri gyvena pačiam viršuj, ir ji niekam neleidžia prie jo kišti nagų.

Tomui dar niekad neteko matyti, kaip atrodo švytuoklinio laikrodžio vidus, ir jis pagalvojo, jog kada nors, kai bus vienas, tai padarys: juk nieko neatsitiks, jeigu žvilgtels jo vidun. O kol kas, prisišliejęs prie laikrodžio nugara ir nekalta veido išraiška tęsdamas pokalbį su teta Gvena, pirštų galais apčiuopė stiklinių durelių, už kurių judėjo švytuoklė, kraštą ir pabandė, ar jos...

– Jeigu ponia Bartolomėj taip saugo tą laikrodį, tai kodėl laiko jį čia apačioj? – paklausė Tomas.

Užkabinęs nagais, jis švelniai truktelėjo dureles, bet tos nepasidavė.

– Todėl, kad laikrodžio nugara varžtais pritvirtinta prie sienos, o varžtai tiek surūdiję, kad nebeatsisuka, – paaiškino teta Gvena. – Tomai, būk geras, atsitrauk nuo jo. Einam, arbata jau laukia.

– Ak! – krūptelėjo Tomas, tarsi tik dabar susigaudęs, jog liečiasi prie laikrodžio, ir pasitraukė šalin. Švytuoklės durelės buvo užrakintos.

Jiems lipant laiptais viršun į Kitsonų butą, laikrodis didingai išmušė vieną dūžį. Dėdė Alanas susiraukė ir kažką su-burbėjo. Laikrodis ėjo teisingai – jo rodyklės dabar rodė penktą valandą. Tačiau dūžių skaičius retai kada atitikdavo tikrą laiką. Taigi jo dūžiai nepatikimi, pasakė dėdė Alanas. Be to, šitas laikrodžis muša taip šaižiai, kad net naktį, gulint lovoje, girdėti, kaip jis painiojasi.

Jie užlipo į antrą aukštą, kur Kitsonai ir gyveno. Toliau dar vieni, siauri laiptai vedė į palėpę, kur buvo ponios Bartolomėj – laikrodžio ir, beje, viso namo savininkės – butas. Ji šio namo šeimininkė, o Kitsonai, kaip ir kiti namo gyventojai, yra jos nuomininkai.

– Štai ir mūsų butas, Tomai, – pasakė teta Gvena, – o čia svečių kambarys, tu jame ir miegosi. Aš pamerčiau gėlių ir padėjau tau knygų pasiskaityti.

Teta šypsojosi Tomui, akimis tarsi maldaudama, kad tik jam čia patiktų.

Tomo kambarys buvo aukštas, tačiau nelabai didelis.

Jame buvo dar vienos durys – matyt, perėjimas į kitą kambarį. Langas – didelis langas su dideliais stiklais – buvo tas

pats, kurį jis pastebėjo iš kiemo. Tomas jau buvo besirengiąs suvaidinti labai mandagų svečią, bet...

– Betgi ten palangėje įtaisytos grotelės! – pratrūko jis. – Čia juk vaikų kambarys! O aš jau ne kūdikis!

– Žinoma, ne, aišku, kad ne! – ne mažiau už Tomą susirūpinusi šūktelėjo teta Gvena. – Bet juk jos ne dėl tavęs įtaisytos, Tomai. Tas langas buvo su grotelėmis, kai mes čia atsikraustėme. Tiesą sakant, vonios kambario langas irgi su grotelėmis.

Tačiau šis paaiškinimas dar nevisiškai nuramdė Tomo įtarumą.

Paliktas vienas išsipakuoti ir pasiruošti gerti arbatos, Tomas atidžiau apžiūrėjo kambarį. Tos kitos durys tebuvo drabužių spintos. Jam parinktos knygos – mergaitėms skirtos apysakos apie mokyklą, išsaugotos tetos Gvenos nuo vaikystės. Tačiau užvis blogiausia – kad ir kaip teta Gvena stengėsi jam paaiškinti – buvo tos lango grotelės vaikams apsaugoti.

Tačiau siurbčiojant arbatą Tomas truputį pralinksmėjo. Teta Gvena buvo paruošusi tradicinius Devonšyro pavakarius: virti kiaušiniai, naminiai sklandžiai, namuose virta braškių uogienė ir plakta grietinėlė. Ji buvo puiki šeimininkė, kaip pati sakė, ir jai patiko gaminti valgi. Ketino lepinti Tomą visokiais skanėstais, kol jis čia bus.

Pavalgęs Tomas parašė mamai laišką, kad atvažiavo laimingai. Į voką įdėjo ir atviruką Peteriui, kuriame labai sąžiningai aprašė savo būklę. „Tikiuosi, kad tau tymai jau praeina, – rašė jis. – Šiame atviruke matyti Ilio katedros bokštas. (Tomas žinojo, kad Peteriui tas bus įdomu: jiems abiem labai patiko laiptoti ne tik po medžius, bet ir po bažnyčios bokštus.) Mes važiuovome per Ilį, bet dėdė A. neleido man lipti į bokštą. Šitame

name įrengti butai ir nėra jokio sodo ar daržo. Mano kambarys su grotomis, bet teta G. sako, jog tai per klaidą. Valgyti duoda skaniai.“

Perskaitęs visą laišką Tomas nusprendė tetos Gvenos garbei pabraukti paskutinį sakinį. Jis pasirašė laišką įprastu piešiniu: ilga ilga katė, tai yra katinas. Piešinys turėjo reikšti Tomas Longas¹ .

Baigdamas raityti katino ūsus Tomas išgirdo, kaip apačioje, hole, pradėjo mušti laikrodis. Taip, laikrodžio dūžiai girdisi labai aiškiai – galima juos suskaičiuoti. Tomas skaičiavo, skaičiavo ir kreivai nusišypsojo: laikrodis ir vėl mušė neteisinaigai – mušė nesąmones.

¹ **Tomcat** – angl. katinas (patinas); Long – angl. ilgas (*vert. past.*).